

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 133/2015-17

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. apríla 2015 predbežne prerokoval sťažnosť [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátom JUDr. PaedDr. Ivanom Pecníkom, PhD., MBA, Advokátska kancelária, Karloveská 2154/6C, Bratislava, vo veci namietaného porušenia čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, porušenia základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života zaručeného čl. 8 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na zohľadnenie záujmu dieťaťa zaručeného čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa zaručeného čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Košice I v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 46/2014 a postupom Krajského súdu v Košiciach v konaní vedenom pod sp. zn. 8 CoP 406/2014 a takto

rozhodol:

Sťažnosť [REDACTED] o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 9. decembra 2014 doručená sťažnosť [REDACTED], [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie čl. 2 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), porušenie základného práva na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, základného práva na rovnosť účastníkov v konaní zaručeného čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie zaručeného čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života zaručeného čl. 8 ods. 1 dohovoru, práva na zohľadnenie záujmu dieťaťa zaručeného čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa zaručeného čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 21 P 46/2014 a postupom Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 8 CoP 406/2014.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že okresný súd viedol pod sp. zn. 21 P 46/2014 konanie o návrat [REDACTED], [REDACTED], a [REDACTED], [REDACTED] (ďalej aj „maloleté deti“), zastúpených kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Košice, Staničné námestie 9, Košice (ďalej len „kolízny opatrovník“), do krajiny ich obvyklého pobytu. Návrh na začatie konania podala [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], matka maloletých detí, sťažovateľ je ich otcom a odporcom v napadnutom konaní okresného súdu.

Okresný súd uznesením č. k. 21 P 46/2014-213 z 8. júla 2014 sťažovateľovi nariadil navrátiť maloleté deti do miesta ich obvyklého pobytu v Spojenom kráľovstve Veľkej Británie a Severného Írska (ďalej len „Spojené kráľovstvo“) v lehote do 15 dní od právoplatnosti uznesenia. Pre prípad, že sťažovateľ maloleté deti v uvedenej lehote nenavrátí, priznal okresný súd matke po uplynutí tejto lehoty právo prevziať maloleté deti na území Slovenskej republiky na účel ich vrátenia do miesta ich obvyklého pobytu na území Spojeného kráľovstva. Pre prípad návratu sťažovateľa a maloletých detí do miesta ich obvyklého pobytu okresný súd uložil matke povinnosť zabezpečiť im ubytovanie mimo svojho bydliska na svoje vlastné náklady po dobu jedného týždňa, ako aj povinnosť zdržať sa odobratia maloletých detí sťažovateľovi do rozhodnutia príslušného súdu v konaní o úpravu práv a povinností k maloletým deťom.

Okresný súd na základe vykonaného dokazovania považoval za jednoznačne „preukázané, že maloleté deti [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] nadobudli svoj obvyklý pobyt v Spojenom kráľovstve..., kde prežili väčšinu svojho života“. Ďalej okresný súd konštatoval, že „rodičovské práva a povinnosti k maloletým deťom po ich narodení nadobudli obaja rodičia a aj ich do rozpadu vzťahu, resp. odsťahovania sa otca spoločne vykonávali v spoločnej domácnosti v Spojenom kráľovstve. Po rozpade vzťahu boli iniciované súdne konania pred slovenským súdom, úlohou ktorého je rozhodnúť o rozvode rodičov maloletých detí.

Na základe uvedeného má súd za to, že otec svojim konaním preukázal svoj zlý úmysel opustiť Spojené kráľovstvo bez vedomia matky, resp. napriek jej nesúhlasu a maloleté deti neoprávnene premiestnil z krajiny ich obvyklého pobytu.“.

Podľa názoru okresného súdu sťažovateľ „nepreukázal svoje tvrdenia o fyzickom a psychickom týraní maloletých detí zo strany matky, nezistil ani žiadne existujúce nebezpečenstvo, že by návratom deti vystavil fyzickej, alebo duševnej ujme, alebo ich inak priviedol do neznesiteľnej situácie. Oznámenia pred príslušnými anglickými orgánmi, ktoré urobil otec po tom, ako ho matka údajne napadla, neboli nikdy posunuté do štádia, že by matke bolo vznesené obvinenie. Práve naopak, konanie otca, keď odcestoval s deťmi

na Slovensko bez matkinho súhlasu matka oznámila úradom a jeho konanie bolo vyhodnotené ako neoprávnené.“.

Okresný súd rešpektoval „väzbu maloletých detí na otca a z uvedených dôvodov zaviazal matku, aby zabezpečila na svoje náklady vhodné ubytovanie pre otca a deti hneď po návrate do Spojeného kráľovstva. Súd tak rozhodol z dôvodu, aby sa otec po svojom príchode s deťmi neocitol v ťaživej situácii bez strechy nad hlavou. Je tak na rozhodnutí otca či sa deti vrátia do Spojeného kráľovstva s ním, alebo bez neho.“.

Pri vyhodnocovaní dokazovania okresný súd „nemohol... prihliadať na výsluch maloletých detí,... vzhľadom na ich rozumovú a emočnú vyspelosť. Deti boli po dlhú dobu odlúčené od matky, pričom je dôvodné sa domnievať a znalecké vyšetrenie rodiny to potvrdilo, že otec deťom vštepuje svoje názory, na základe ktorých následne odmietajú kontakt s matkou, s ktorou mali počas pobytu v Spojenom kráľovstve klasický vzťah rodič – dieťa, síce v posledných mesiacoch problémami medzi rodičmi značne oslabený. Týmto okolnostiam nasvedčuje fakt, že ku zhoršeniu ich vzťahu došlo po rozpade vzťahu rodičov, kedy otec podal návrh na rozvod manželstva a najmä maloletý ■■■ je otcom veľmi ovplyvnený. Deti boli násilu vytrhnuté z ich prirodzeného sociálneho prostredia a pre ich obmedzeným kontakt s matkou, nie sú schopné objektívne sa vyjadriť k predmetu konania. Nezanedbateľný vplyv na tejto skutočnosti má ich strašenie zo strany otca, že v prípade ich návratu do Spojeného kráľovstva budú rodičom odobraté. V priebehu konania však vyšlo najavo, že takéto obavy sú neopodstatnené.

Maloletým deťom nebude po návrate na územie Spojeného kráľovstva hroziť žiadne nebezpečenstvo, ani nebudú vystavené neznesiteľnej situácii. V danej krajine prežili veľkú časť svojho života a boli zžití s tamojším prostredím a výborne ovládajú aj úradný jazyk – angličtinu. Ich negatívny prístup sa začal prejavovať až po rozpade vzťahu rodičov, kedy začali preberať negatívne názory otca, ktorý ich úmyselne štvá proti matke. Svoj nesúhlas s návratom prejavili najmä pod vplyvom otca. Nebolo preukázané, že by matka deti nejakým spôsobom týrala. Aj napriek tomu súd z opatrnosti nariadil primárne návrat detí v sprievode otca... a matke uložil povinnosť zabezpečiť pre deti a otca ubytovanie mimo

svojho bydliska. Deti tak ani po návrate nebudú v starostlivosti matky, takže akýkoľvek predpoklad týrania je vylúčený.“.

V závere svojho odôvodnenia okresný súd zdôraznil, že „toto rozhodnutie nemá vplyv na kontakt otca s maloletými deťmi, ani ním nedochádza k odňatiu zo starostlivosti otca. Maloleté deti sa do Spojeného kráľovstva majú vrátiť v sprievode otca. Matka je oprávnená deti prevziať do svojej starostlivosti len v prípade, ak otec nebude rešpektovať rozhodnutie súdu.“.

Proti prvostupňovému uzneseniu okresného súdu podal sťažovateľ odvolanie. Namietal v ňom, že okresný súd „neprihliadol na výsluch, resp. názor a postoj maloletých detí napriek tomu, že podľa čl. 13 Haagského dohovoru... justičný orgán môže odmietnuť nariadenie návratu dieťaťa aj vtedy, ak zistí, že dieťa nesúhlasí s návratom a ak dosiahlo vek a stupeň vyspelosti, kedy je vhodné zohľadniť jeho názory. V takomto prípade podstatné pre rozhodnutie súdu je zistenie, že dieťa s návratom do miesta obvyklého pobytu nesúhlasí. Súd môže jeho názor zisťovať, ak je s ohľadom na vek a rozumovú vyspelosť schopné samostatne ho vyjadriť... súd síce maloleté deti vypočul, ale neprihliadol na ich názor v otázke návratu do Anglicka, teda dostatočne nezistil názor maloletých detí napriek tomu, že je v ich najlepšom záujme zistiť ich želanie a názor podľa článku 13 Dohovoru... z výsluchu kolíznej opatrovníčky z 25.4.2014 vyplýva, že z viacerých rozhovorov s maloletými deťmi je zrejmé, že opakovane vyjadrili svoj názor a postoj k matke, ktorá neprimerane fyzicky reagovala na synove argumenty a vyjadrili aj svoj postoj k návratu do Anglicka... Kolízny opatrovník na základe svojich zistení navrhol súdu, aby prehodnotil a zvážil, či návrat detí do krajiny obvyklého pobytu je v ich najlepšom záujme... V priebehu znaleckého dokazovania... obidve maloleté deti vyjadrili svoj názor, že chcú ostať doma na Slovensku.“.

K argumentácii okresného súdu o ovplyvňovaní názorov a postojov maloletých detí k matke sťažovateľom tento v odvolaní uviedol, že „v znaleckom posudku č. 25/2014 je jednoznačne napísané, že u detí neboli zistené sklony ku skresľovaniu skutočnosti, prestupovaniu nadmernej fantázie do hodnotenia reality, ich schopnosť objektívne

vypovedať vzhľadom k ich veku, rozumovej a pamäťovej kapacite je zachovaná. Tiež v znaleckom posudku je uvedené, že deti v zásade vypovedajú pravdu o tom, čo sa u nich doma dialo, ako sa rodičia správali a že si nevymýšľajú situácie, čo svedčí o tom, že súd prvého stupňa mal pri rozhodovaní zohľadniť názor a želanie maloletých detí.“.

Sťažovateľ vyjadril presvedčenie, že «mal súhlas matky na odchod z Anglicka s maloletými deťmi, ktorý mu dala predtým, ako odišli na Slovensko. Je to zrejme z videonahrávky, predloženej súdu prvého stupňa a okrem toho aj maloletý Viliam potvrdil, že „matka udelila súhlas otcovi na odchod s maloletými deťmi“... maloleté deti sú na Slovensku šťastné, preukázateľne sa zžili s prostredím na Slovensku, ktoré považujú za svoj domov.».

Uznesenie okresného súdu napadla odvolaním aj matka maloletých detí, a to vo výroku o povinnosti zabezpečiť deťom a sťažovateľovi ubytovanie mimo jej bydliska po dobu jedného týždňa, ako aj vo výroku o povinnosti zdržať sa odobratia detí sťažovateľovi do rozhodnutia príslušného súdu v konaní o úpravu práv a povinností k maloletým deťom.

Krajský súd uznesením č. k. 8 CoP 406/2014-253 z 27. októbra 2014 napadnuté uznesenie okresného súdu potvrdil. K odvolacím dôvodom sťažovateľa zdôraznil, že „*tieto tvorili jeho obranu už na súde prvého stupňa, s ktorými sa súd prvého stupňa v napadnutom uznesení dostatočne vysporiadal*“. Ďalej zdôraznil „*základný cieľ*“ právnej úpravy týkajúcej sa predmetu konania, a to „*zaistenie bezodkladného návratu detí protiprávne premiestnených alebo zadržovaných v niektorom zmluvnom štáte*“. Súčasne doplnil, že „*v tomto konaní súd nerozhoduje ani o výchove a výžive detí, ani o styku rodičov s deťmi, ale výlučne o tom, či bude dieťa do miesta obvyklého pobytu vrátené alebo nie. Pokiaľ dôjde k protiprávnemu premiestneniu alebo zadržaniu dieťaťa a pokiaľ je podaný rodičom návrh na vrátenie dieťaťa do jedného roku od protiprávneho zadržania alebo premiestnenia, musí súd nariadiť vrátenie dieťaťa do miesta jeho obvyklého pobytu. Túto povinnosť nemá len vtedy, ak je daná niektorá z výnimiek uvedených v článku 13, prípadne článku 20 Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí... Navyše článok 11*

Nariadenia rady (ES) č. 2201/2003 z 27.11.2003... zároveň stanovuje, že pri rozhodovaní o návrhu na vrátenie dieťaťa je výnimka z povinnosti nariadiť návrat dieťaťa stanovená v článku 13 písm. d/ dohovoru obmedzená na minimum, pretože aj pri existencii okolností predvídaných v tomto ustanovení musí súd nariadiť vrátenie dieťaťa, pokiaľ boli prijaté vhodné opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate.“.

Krajský súd na podklade relevantnej právnej úpravy zosumarizoval, že „*právny záver o neoprávnenom premiestnení alebo zadržíavaní detí vyžaduje teda splnenie troch predpokladov, a to existenciu opatrovníckeho práva, výkon opatrovníckeho práva v čase premiestnenia alebo zadržania a to buď spoločne alebo samostatne a porušenie opatrovníckeho práva“.*

Vo vzťahu k prerokováwanej veci krajský súd dôvodil, že „*obaja rodičia boli v čase zadržania maloletých detí na území Slovenskej republiky nositeľmi opatrovníckeho práva, t. j. práv a povinností súvisiacich so starostlivosťou o maloleté deti a ani jeden z nich nemohol samostatne rozhodnúť o mieste pobytu detí, resp. o jeho zmene bez súhlasu druhého. V tomto prípade otec detí nepreukázal, že matka s trvalou zmenou miesta pobytu detí zo Spojeného kráľovstva... na Slovensko súhlasila, hoci mu táto povinnosť vyplýva z článku 13 písm. a/ Dohovoru. Z uvedeného vyplýva záver, že k dohode rodičov o pobyte detí na Slovensku nedošlo a keďže otec nedisponoval so súhlasom matky ani rozhodnutím súdu o nezhode rodičov v podstatných veciach týkajúcich sa maloletých detí, teda trvalou zmenou pobytu detí, došlo jeho svojvoľným rozhodnutím k porušeniu opatrovníckeho práva matky k maloletým deťom a neoprávnenému zadržíavaní maloletých detí mimo obvyklého pobytu detí. Súd prvého stupňa sa pri rozhodovaní o návrhu matky... dôsledne riadil článkom 11 Nariadenia a pri posúdení veci riadne skúmal podmienky stanovené v článku 11 ods. 4, podľa ktorého súd nemôže odmietnuť návrat dieťaťa podľa článku 13 písm. b/ Haagského dohovoru, ak sa preukázalo, že sa vykonali primerané opatrenia na zabezpečenie ochrany dieťaťa po jeho návrate.“.*

Podľa názoru krajského súdu v posudzovanom prípade „*neexistuje žiadne vážne nebezpečenstvo, že by návrat detí ich vystavil fyzickej alebo duševnej ujme alebo ich inak*

priviedol do neznesiteľnej situácie. Pri hodnotení týchto skutočností zbral do úvahy aj Správu oddelenia sociálnych služieb Londýnskej mestskej časti [REDAKOVANÉ], z ktorej vyplynulo, že polícia urobila kontrolu blaha v rodine a neboli vznesené žiadne okamžité dôvody na znepokojenie ohľadne bezpečia detí, preto oddelenie sociálnych služieb nepodniklo v tomto štádiu žiadne ďalšie kroky a zároveň konštatoval, že v čase šetrenia dom obývaný rodinou bol čistý, uprataný a dobre udržiavaný, bol vhodný pre deti a na základe návštevy domu 11.6.2014 pracovníčka nemala žiadne bezprostredné dôvody na znepokojenie vo vzťahu k domácomu prostrediu. Súd prvého stupňa napokon v záujme komplexnej ochrany práv maloletých detí a otca podmienil návrat maloletých detí splnením primeraných záruk, keď uložil matke povinnosť zabezpečiť otcovi a maloletým deťom na svoje náklady primerané ubytovanie na dobu jedného týždňa v Spojenom kráľovstve... a tiež zdržať sa odobratia maloletých detí otcovi do rozhodnutia príslušného súdu v Spojenom kráľovstve... o úprave práv a povinností rodičov k maloletým deťom.“

K odvolacej námietke sťažovateľa krajský súd uviedol, že «získovanie názoru maloletých detí v súvislosti s návratom do miesta obvyklého pobytu tak Dohovor, ako aj Nariadenie podmieňuje dosiahnutím veku a stupňa vyspelosti, v ktorom je vhodné ich názory zohľadniť. V tomto prejednávanom prípade deti sú vo veku, kedy sú vývinovo stále veľmi sugestibilné, ako to vyplýva zo znaleckého posudku č. 25/2014..., navyše sú aj emočne oslabené krízou medzi rodičmi a teda vypovedajú tak, ako to od nich očakáva otec. Deje sa tak na podklade emočných mechanizmov, teda isté katalítimne (emočne podvedomo) skreslenie výpovede je prítomné. K ovplyvňovaniu dochádza najmä zo strany otca, je to priame aj nepriame ovplyvňovanie detí proti matke, keďže otec udržiava negatívny obraz o matke, podkladom tohto jeho správania je nespracovaná trauma z nevery zo strany partnerky a nevyučuje sa ani motív pomsty z jeho strany. U oboch detí znalkyňa zistila oslabenie ich emočných regulácií, ktoré oslabenie však nedosahuje traumatickej hĺbky a postraumatických príznakov, pre ktoré by mohla byť stanovená diagnóza CAN syndróm týraného, zneužívaného a zanedbaného dieťaťa. Vzhľadom na vek maloletých detí, predovšetkým maloletej [REDAKOVANÉ] je celkom zjavné, že mentálna vyspelosť detí nie je na úrovni, v ktorej by bolo možné predpokladať, že by boli schopné pochopiť predmet

konania (čo robí problém častokrát aj osobám dospelým a práva znalým) a chápať pojem návratu do miesta obvyklého pobytu a to aj s poukazom na záver znaleckého posudku..., že zo strany otca dochádza k zneužívaniu detí ako „svedkov“, negatívne ovplyvňovaniu detí proti matke, získavaniu detí na svoju stranu, bráneniu v kontakte detí s matkou a podobne.».

V sťažnosti doručenej ústavnému súdu sťažovateľ namieta, že „súd sa dostatočne nezaoberal otázkou obvyklého pobytu maloletých, pričom taktiež nesprávne skonštatoval, že sťažovateľ rozhodnutie vytvoriť komplexnú rodinu a spolužitie v jednej domácnosti ako aj krajinu obvyklého pobytu nespochybňoval. Podľa môjho názoru sťažovateľ počas konania niekoľko krát uvádzal okolnosti, ktoré mal súd zohľadniť pri určovaní obvyklého pobytu maloletých. Mám za to, že odôvodnenie uznesenia prvostupňového súdu je v tomto prípade nepreskúmateľné, nakoľko v ňom absentujú úvahy súdu, na základe ktorých mal za to, že krajinou obvyklého pobytu maloletých je Spojené kráľovstvo...“.

Podľa názoru sťažovateľa „v konaní nebolo prihliadnuté k najlepšiemu záujmu maloletých detí. Súd pri svojom rozhodnutí nevychádzal zo starostlivo zisteného skutkového stavu, t. j. dostatočne nezistil a neobjasnil všetky dôvody, ktoré by mohli eliminovať návrat maloletých detí do Spojeného kráľovstva... Prvostupňový súd v konaní neprihliadol na závery znaleckého posudku z odboru detskej psychológie, ktorý objasnil prípadnú mieru negatívneho dopadu nariadeného návratu do Spojeného kráľovstva... na obe maloleté deti, nakoľko mám za to, že návrat maloletých detí do Spojeného kráľovstva... môže vystaviť maloleté deti vážnej duševnej ujme alebo inak neznesiteľnej situácie...“.

Ďalej sťažovateľ tvrdí, že „maloleté deti sa na Slovensku veľmi rýchlo adaptovali na nové prostredie, obe maloleté deti toho času navštevujú školské zariadenie v Slovenskej republike, komunikujú v slovenskom jazyku,... dokážu viesť dialóg, samostatne hodnotiť vlastný výkon a zvládajú zásady učiva v školskom zariadení, na základe čoho by ich nariadený návrat do Spojeného kráľovstva... znamenal ďalšiu podstatnú zmenu výchovného prostredia, pretrhnutie rodinných, sociálnych a výchovných väzieb, čo by malo negatívny vplyv na ich ďalší vývoj... Sťažovateľ vytvoril na Slovensku pevné a stabilné výchovné

prostredie, po príchode na Slovensko maloleté deti spolu so sťažovateľom žijú spoločne v domácnosti starých rodičov. Obe maloleté deti sú dostatočne zabezpečené i po materiálnej a finančnej stránke, sťažovateľ maloletých detí dokáže obom maloletým deťom zabezpečiť každodennú osobnú starostlivosť.

Mám za to, že návratom oboch maloletých detí do Spojeného kráľovstva... by bolo neprípustným spôsobom zasiahnuté do základných práv detí zakotvených v Dohovore o právach dieťaťa..., nakoľko by bolo porušené právo detí na zdravý duševný vývoj, lásku, porozumenie, starostlivosť a právo na prednostnú ochranu a pomoc ako aj neprípustným spôsobom zasiahnuté do práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života...“.

Sťažovateľ zdôrazňuje tie časti znaleckého posudku z odboru psychológie, odvetvia klinickej psychológie detí a dospelých, z ktorých má vyplývať, že obe maloleté deti chcú ostať na Slovensku. Nesúhlasí „s vyjadrením súdu, že znalkyňa nezistila v správaní matky k deťom nič, čo by potvrdilo otcove výroky o psychickom alebo fyzickom týraní detí..., nakoľko znalkyňa jasne uviedla, že u matky pozorovala nízku konformitu, sklony k agresívnejším reakciám, menej korigovanú priamosť. Pričom vie ťažko udržať blízkosť a v hlbších nárokoch vzťahu môže zlyhávať.“.

Krajský súd podľa sťažovateľa „nesprávne vykladal a aplikoval ustanovenia Haagskeho dohovoru..., keď vôbec neposudzoval najlepší záujem detí v tomto konaní ale obmedzil sa len na všeobecné konštatovanie, že tento záujem vyžaduje vždy návrat“, hoci odmietnuť návrat umožňuje čl. 20 Haagského dohovoru. Ten podľa sťažovateľa „umožňuje v plnej miere zohľadniť v konaní o návrat najlepší záujem dieťaťa, ktorý predstavuje základný princíp ochrany ľudských práv a základných slobôd v Slovenskej republike, ktorá je viazaná dohovorom o právach dieťaťa a Chartou EÚ.

Odvolačí súd tiež vôbec neaplikoval ustanovenie článku 3 Dohovoru o právach dieťaťa a článku X Charty EÚ. Pritom z ustálenej judikatúry ESĽP vyplýva, že návrat v zmysle Haagskeho dohovoru nemá byť nariadený automaticky ale najlepší záujem dieťaťa musí byť posudzovaný v každom jednotlivom prípade a závisí od okolností každého jednotlivého prípadu, konkrétne od veku a stupňa vyspelosti, prítomnosti alebo absencie

rodičov, okolia a skúseností... V tomto prípade je posúdenie najlepšieho záujmu detí v konaní o návrat o to dôležitejšie, že deti sa nachádzajú na území Slovenskej republiky už bezmála rok, zžili sa s prostredím, vytvorili a udržiavajú si silné sociálne väzby, ktoré by boli návratom do Spojeného kráľovstva... pretrhnuté. Návrat do Spojeného kráľovstva... spôsobí deťom porovnateľnú ak nie väčšiu ujmu ako ich premiestnenie na Slovensko. Na uvedené upozorňuje aj dôvodová správa k Haagskemu dohovoru v bode 36, kde uvádza, že časový faktor je rozhodujúci a upozorňuje na psychologické problémy, ktoré môže spôsobiť návrat detí v prípade, ak je nariadený po dlhej dobe...“.

Sťažovateľ namieta, že „v dôsledku nesprávneho právneho posúdenia veci súd porušil svojim postupom článok 3 Dohovoru o právach dieťaťa a zároveň vychádzal z nedostatočne zisteného skutkového stavu pri aplikácii článku 13b Haagskeho dohovoru, keď sa obmedzil len na dôkazy výsluchov rodičov, maloletých, správy z úradov Spojeného kráľovstva a pritom nezistoval, či ťažkosti, ktoré deťom spôsobí návrat do Spojeného kráľovstva... a narušenie sociálnych väzieb na Slovensku vzhľadom k dĺžke pobytu detí na Slovensku, nezakladá pre ne neznesiteľnú situáciu podľa článku 13b) Haagskeho dohovoru“.

Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí veci na ďalšie konanie nálezom rozhodol vo veci samej takto:

„Právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I sp. zn. 21P/46/2014-213 zo dňa 08. júla 2014, postupom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/406/2014-253 zo dňa 27. októbra 2014 porušené bolo.

Právo sťažovateľa na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I sp. zn. 21P/46/2014-213 zo dňa 08. júla 2014, postupom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/406/2014-253 zo dňa 27. októbra 2014 porušené bolo.

Právo sťažovateľa na rovnosť účastníkov súdneho konania podľa čl. 47 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I sp. zn. 21P/46/2014-2013 zo dňa

08. júla 2014, postupom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/406/2014-253 zo dňa 27. októbra 2014 porušené bolo.

Právo sťažovateľa vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I sp. zn. 21P/46/2014-213 zo dňa 08. júla 2014, postupom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/406/2014-253 zo dňa 27. októbra 2014 porušené bolo.

Právo sťažovateľa na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Košice I sp. zn. 21P/46/2014-213 zo dňa 08. júla 2014, postupom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/406/2014-253 zo dňa 27. októbra 2014 porušené bolo.

Právo sťažovateľa na zohľadnenie záujmu dieťaťa pri činnosti súdu podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Košice I sp. zn. 21P/46/2014-213 zo dňa 08. júla 2014, postupom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/406/2014-253 zo dňa 27. októbra 2014 porušené bolo.

Právo sťažovateľa na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Košice I sp. zn. 21P/46/2014-213 zo dňa 08. júla 2014, postupom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/406/2014-253 zo dňa 27. októbra 2014 porušené bolo.

Právo sťažovateľa na to, aby štátne orgány konali iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon podľa článku 2 odsek 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice I sp. zn. 21P/46/2014-213 zo dňa 08. júla 2014, postupom Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/406/2014-253 zo dňa 27. októbra 2014 porušené bolo,

Uznesenie Okresného súdu Košice I sp. zn. 21P/46/2014-213 zo dňa 08. júla 2014, Uznesenie Krajského súdu v Košiciach sp. zn. 8CoP/406/2014-253 zo dňa 27. októbra 2014, sa zrušujú a vec sa vracia na ďalšie konanie.

Sťažovateľ si uplatňuje aj nárok na náhradu trov konania vo výške 284,04 Eur...“

V sťažnosti sťažovateľ ústavnému súdu navrhol aj odklad vykonateľnosti napadnutého uznesenia okresného súdu i uznesenia krajského súdu.

Ústavnému súdu doručila 12. januára 2015 prostredníctvom svojej právnej zástupkyne matka maloletých detí vyjadrenie k sťažnosti. V ňom uviedla, že *„nemá v zmysle právnych predpisov postavenie účastníčky, ani vedľajšej účastníčky v konaní o sťažnosti sťažovateľa. Nakoľko však rozhodnutím Ústavného súdu... môžu byť dotknuté jej základné práva a slobody“*, považuje *„za potrebné... zaujať k sťažnosti... meritórne stanovisko, ktoré by malo byť ústavným súdom pri jeho rozhodovaní zohľadnené“*. Následne vo svojom vyjadrení matka maloletých detí argumentuje v prospech záveru o nedostatku právomoci ústavného súdu na prerokovanie sťažnosti, v prospech záveru o podaní sťažnosti neoprávnenou osobou, v prospech záveru o neprípustnosti sťažnosti, ako aj jej zjavnej neopodstatnenosti. Požiadala aj o *„urýchlené rozhodnutie vo veci“*, lebo jej bolo *„Okresným súdom Poprad oznámené, že nemieni vo výkone rozhodnutia pokračovať až do rozhodnutia Ústavného súdu SR“*.

II.

V zmysle čl. 127 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Ústavný súd ešte pred tým, ako pristúpi k predbežnému prerokovaniu predloženej sťažnosti, považoval za potrebné zaujať postoj k procesnému postaveniu matky maloletých detí, ktorá 12. januára 2015 doručila ústavnému súdu svoje stanovisko k sťažnosti sťažovateľa.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na § 21 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), podľa ktorého vedľajšími účastníkmi konania sú osoby, ktorým toto

postavenie priznáva tento zákon, ak sa tohto postavenia nevzdajú. Majú v konaní rovnaké práva a povinnosti ako účastníci konania, konajú však iba sami za seba.

V období po nadobudnutí účinnosti novelizácie zákona o ústavnom súde vykonanej zákonom č. 226/2000 Z. z. (1. augusta 2000) zákon o ústavnom súde ale už na rozdiel od iných typov konaní (napr. konanie o súlade právnych predpisov podľa čl. 125 ods. 1 ústavy, pozn.) nepozná inštitút vedľajšieho účastníka v rámci konania o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, pričom vzhľadom na citovaný text § 21 ods. 2 zákona o ústavnom súde nemožno na tieto účely (na priznanie postavenia vedľajšieho účastníka fyzickej osobe alebo právnickej osobe, ktorá môže byť predmetným konaním a rozhodnutím ukrátená na svojich právach, resp. chránených záujmoch) primerane použiť ani ustanovenia zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“).

Z uvedených dôvodov ústavný súd k doručenému stanovisku matky maloletých detí neprihliadal.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde predpisov každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

**K namietanému porušeniu označených práv postupom okresného súdu v konaní
sp. zn. 21 P 46/2014**

Podľa ustálenej judikatúry čl. 127 ods. 1 ústavy limituje hranice právomoci ústavného súdu, a to tým spôsobom, že sťažovatelia majú právo domáhať sa ochrany základných práv a slobôd na ústavnom súde iba v prípade, ak im túto ochranu nemôžu poskytnúť všeobecné súdy (mutatis mutandis napr. I. ÚS 103/02, I. ÚS 269/06). Podstatou účinnej ochrany základných práv sťažovateľa bol okrem iného aj riadny opravný prostriedok – odvolanie, ktorý vo vzťahu k základným právam a slobodám, porušenie ktorých namieta, využil a ktorý mu umožňoval odstrániť stav, v ktorom vidí porušenie svojich základných práv a slobôd.

Ústavný súd vzhľadom na princíp subsidiarity, ktorý vyplýva z citovaného čl. 127 ods. 1 ústavy, nemá právomoc preskúmať napadnuté uznesenie okresného súdu ako súdu prvostupňového, pretože ho preskúmal krajský súd v konaní o odvolaní sťažovateľa. Z tohto dôvodu bolo potrebné sťažnosť v tejto časti odmietnuť podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

K namietanému porušeniu základných práv zaručených čl. 46 ods. 1 ústavy, čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní sp. zn. 8 CoP 406/2014

Podľa čl. 46 ods.1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde...

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy sú si všetci účastníci v konaní... rovní.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala... v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom...

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Odôvodnenie predbežne prerokúvanej sťažnosti neakcentuje pochybenia postupu krajského súdu, ktoré by explicitne alebo implicitne svedčali v prospech porušenia niektorého z citovaných ustanovení bez súvislosti s ostatnými ustanoveniami. Ústavný súd preto posudzoval porušenie uvedených ustanovení spoločne, vychádzajúc pritom z ustálenej rozhodovacej praxe, podľa ktorej je čl. 46 ods. 1 ústavy primárnou ústavnou bázou pre zákonom upravené konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky príslušných na poskytovanie právnej ochrany (mutatis mutandis I. ÚS 26/94, I. ÚS 28/01), a tým aj „bránou“ do ústavnej úpravy jednotlivých aspektov práva na súdnu a inú právnu ochranu zakotvených v siedmom oddiele druhej hlavy ústavy (I. ÚS 49/01, I. ÚS 130/2012, II. ÚS 274/2013 a ďalšie).

Okrem toho ústavný súd už vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru judikoval, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Sťažovateľ namieta porušenie uvedených základných práv zaručených ústavou a práva zaručeného dohovorom na niekoľkých úrovniach.

1. V prvom rade kritizuje všeobecné súdy konajúce v jeho veci, že sa dostatočne nezaoberali „otázkou obvyklého pobytu maloletých“. Označené kritérium je významné vzhľadom na jeho používanie v právnej úprave Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí.

Pri preskúvaní formulovanej námietky sťažovateľa ústavný súd musel prihliadať aj na vlastnú ustálenú judikatúru, podľa ktorej na odôvodnenie napadnutého uznesenia krajského súdu a odôvodnenie uznesenia okresného súdu nemožno nazerať izolovane, pretože tvoria jeden celok (II. ÚS 78/05).

Okresný súd v dôvodoch svojho rozhodnutia (s. 24 a 25) zrozumiteľne uviedol, že hoci sa maloleté deti narodili na Slovensku, „na základe rozhodnutia oboch rodičov sa rodina ako celok presťahovali v roku 2007 do Spojeného kráľovstva... a tam až do februára 2014 žili v spoločnej domácnosti. Z uvedeného mal súd preukázané, že deti nadobudli rozhodnutím oboch rodičov obvyklý pobyt na území Spojeného kráľovstva, pričom rozhodnutie vytvoriť kompletnú rodinu a spolužitie v jednej domácnosti otec v konaní nijako nespochybnil. Ďalej o úmysle rodiny zotrvať v Spojenom kráľovstve svedčí aj skutočnosť, že sa s matkou dohodli na zmene základnej školy, kam mala maloletá ■■■■■ nastúpiť od septembra 2014. ■■■■■ mal v tejto škole pokračovať v štúdiu vo vyššom ročníku.“.

Sťažovateľ ústavnému súdu fotokópiu svojho odvolania proti uzneseniu okresného súdu nedoručil, preto pre ústavný súd preukázaným obsahom odvolania (a jeho dôvodov) je len jeho rekapitulácia v odôvodnení uznesenia krajského súdu. Z nej nevyplýva, že by sťažovateľ v odvolaní nesprávne právne posúdenie pojmu „obvyklý pobyt“ okresným súdom namietal.

V prípade, ak sťažovateľ v rámci ochrany svojich základných práv a slobôd uplatní v konaní pred ústavným súdom argumentáciu, ktorú mohol predniesť, ale nepredniesol v konaní pred všeobecnými súdmi, ústavný súd na jej posúdenie nemá právomoc (III. ÚS 135/03, III. ÚS 201/04, IV. ÚS 266/08, II. ÚS 399/2014).

S poukazom na rekapitulované zistenia ústavný súd dospel k záveru, že nemá právomoc preskúmať námietku nesprávneho právneho posúdenia pojmu „obvyklý pobyt“ krajským súdom v uznesení napadnutom sťažnosťou sťažovateľa.

2. Ďalšia námietka sťažovateľa cieľi na vyhodnotenie znaleckého posudku vypracovaného v žalovanom súdnom konaní. Sťažovateľ nesúhlasí s vyhodnotením uvedeného dôkazného prostriedku a na rozsiahlom priestore v dôvodoch svojej sťažnosti polemizuje s hodnotením všeobecných súdov a zdôrazňovaním potreby rešpektovať najlepší záujem detí prednáša vlastné alternatívne hodnotenie na podklade podrobných tvrdení o adaptácii maloletých detí v sociálnom prostredí na Slovensku.

Z princípu nezávislosti súdov podľa čl. 144 ods. 1 ústavy vyplýva tiež zásada voľného hodnotenia dôkazov (I. ÚS 67/06). Pokiaľ všeobecné súdy ústavné garancie (teda najmä čl. 46 až čl. 50 ústavy) rešpektujú, ústavný súd nie je oprávnený znovu „hodnotiť“ hodnotenia dôkazov všeobecnými súdmi, a to dokonca ani vtedy, keby sa s hodnotením sám nestotožňoval (II. ÚS 593/2011).

V tejto súvislosti ústavný súd uvádza, že znalecký posudok je iba jedným z dôkazných prostriedkov v občianskom súdnom konaní, pričom vo všeobecnosti jeho dôkazná hodnota je rovnaká ako dôkazná hodnota iných dôkazných prostriedkov. V občianskom súdnom konaní sa uplatňuje zásada voľného hodnotenia dôkazov, ktorá konajúcemu súdu ukladá hodnotiť poznatky získané z vykonaného dôkazného prostriedku samostatne, ale i vo vzájomnej súvislosti s poznatkami získanými z iných vykonaných dôkazných prostriedkov; pritom má starostlivo prihliadať na všetko, čo vyšlo počas konania najavo (§ 132 OSP). Ak teda všeobecné súdy hodnotili poznatky získané zo znaleckého posudku v súvislosti s inými poznatkami získanými v procese dokazovania, nemožno takému postupu z hľadiska rešpektovania zásady voľného hodnotenia dôkazov nič vyčítať (m. m. III. ÚS 322/08).

Ústavný súd tu poukazuje na dôvody krajského súdu, ktorý obsah znaleckého posudku zjavne vyhodnocoval v spojení so skutkovými okolnosťami plynúcimi z výsluchov sťažovateľa, maloletých detí, aj ich matky. Krajský súd s ohľadom na vek maloletých detí akcentoval ich sugestibilitu a emočné oslabenie v dôsledku krízy medzi rodičmi. Ak v spojení s tým „*k ovplyvňovaniu dochádza najmä zo strany otca... keďže otec udržuje negatívny obraz o matke*“, a dochádza k „*získavaniu detí na svoju stranu, bráneniu v kontakte detí s matkou*“, nemožno krajskému súdu vytknúť záver, že „*mentálna vyspelosť detí nie je na úrovni, v ktorej by bolo možné predpokladať, že by boli schopné pochopiť predmet konania... a chápať pojem návratu do miesta obvyklého pobytu...*“. Krajský súd cez prizmu citovaných názorov potom vyhodnocoval aj výpovede maloletých detí, ktoré na prvý pohľad naznačovali túžbu zotrvať na Slovensku a nevracať sa do Spojeného kráľovstva.

Pri prieskume citovaných záverov pritom nemožno opomenúť krajským súdom viackrát zdôraznený účel konania vedeného pred okresným súdom a krajským súdom, a to „*zaistenie bezodkladného návratu detí protiprávne premiestnených alebo zadržovaných v niektorom zmluvnom štáte*“. To plne korešponduje so znením čl. 1 písm. a) Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí. Súčasne krajský súd zdôraznil, že v predmetnom konaní súd „*nerozhoduje ani o výchove a výžive detí, ani o styku rodičov s deťmi...*“.

Ústavný súd nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov. Nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav, a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa vymedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, III. ÚS 268/05).

O zjavnú neodôvodnenosť alebo arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide spravidla vtedy, ak ústavný súd zistí takú interpretáciu a aplikáciu právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera jej účel a význam, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie, absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

V citovaných pasážach odôvodnenia krajského súdu nepostrehol ústavný súd žiadne signály arbitrárnosti či zjavnej neodôvodnenosti. Krajský súd sa správne neobmedzil pri zisťovaní skutočného stavu veci iba na znalecký posudok, ale rešpektujúc ustanovenie § 132 OSP vychádzal aj z iných dôkazných prostriedkov, ktoré oba všeobecné súdy v odôvodnení svojich rozhodnutí podrobne vyhodnotili a pri formovaní záverečného úsudku o predmete konania prihliadali na všetky relevantné skutočnosti. Hodnotenia dôkazov nevykazujú žiadne odchýlky od pravidiel logického uvažovania, ktoré by vyústili do nezrozumiteľného alebo nejasného záveru. Analýzou rozhodnutia krajského súdu a jeho odôvodnenia dospel ústavný súd k záveru, že krajský súd sa zaoberal relevantnými námietkami sťažovateľa formulovanými v jeho odvolaní.

3. Pokiaľ ide o dôvody sťažnosti zakladajúce sa na tvrdení, že *„maloleté deti sa na Slovensku veľmi rýchlo adaptovali... toho času navštevujú školské zariadenie v Slovenskej republike, komunikujú v slovenskom jazyku... dokážu viesť dialóg, samostatne hodnotiť vlastný výkon a zvládajú zásady učiva v školskom zariadení, na základe čoho by ich nariadený návrat do Spojeného kráľovstva... znamenal ďalšiu podstatnú zmenu výchovného prostredia, pretrhnutie rodinných, sociálnych a výchovných väzieb, čo by malo negatívny vplyv na ich ďalší vývoj... Sťažovateľ vytvoril na Slovensku pevné a stabilné výchovné prostredie, po príchode na Slovensko maloleté deti spolu so sťažovateľom žijú spoločne v domácnosti starých rodičov. Obe maloleté deti sú dostatočne zabezpečené i po materiálnej a finančnej stránke, sťažovateľ maloletých detí dokáže obom maloletým deťom zabezpečiť každodennú osobnú starostlivosť“*, ústavný súd konštatuje, že citovaná časť argumentácie procesne ani ústavno-právne nepatrí do konania vedeného pred ústavným súdom podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. Ide o dôvody, ktoré môžu svoju právnu relevanciu nájsť v konaní pred všeobecnými súdmi.

Ústavný súd totiž nie je ďalšou inštanciou v systéme všeobecného súdnictva, a tak mu ani nepatrí hodnotenie všetkých citovaných skutkových tvrdení, ktoré sa zjavne viažu na konanie vo veci nariadenia návratu maloletých detí do krajiny obvyklého pobytu. Toto konanie nespadá do kompetencie ústavného súdu, preto nemožno od neho očakávať, že

hodnovernosť predmetných tvrdení bude dôkazne skúmať a následne právne vyhodnocovať. Úlohou ústavného súdu je v tomto prípade chrániť právo účastníka konania na spravodlivý proces, ktoré je naplnené tým, že všeobecné súdy zistia (po vykonaní dôkazov a ich vyhodnotení) skutkový stav a po použití relevantných právnych noriem vo veci rozhodnú za predpokladu, že skutkové a právne závery nie sú svojvoľné, neudržateľné a že neboli prijaté v zrejmom omyle konajúcich súdov, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (napr. I. ÚS 292/08).

Ústavný súd už konštatoval, že známky arbitrárnosti či neudržateľnosti skutkových a právnych záverov krajského súdu boli pri predbežnom prerokovaní sťažnosti vylúčené. Platí to aj vo vzťahu k povinnosti krajského súdu vysporiadať sa s okolnosťami prípadu, ktoré samy osebe mohli na prvý pohľad svedčať v prospech zamietnutia návrhu matky maloletých detí na nariadenie ich návratu do krajiny obvyklého pobytu. Ako však už bolo uvedené, povinnosťou všeobecného súdu je hodnotiť dôkazy nielen jednotlivo, ale aj vo vzájomných súvislostiach (§ 132 OSP). Ak konajúci všeobecný súd formulovanú povinnosť splní, potom vôbec nemožno vylúčiť, že jeho komplexný a definitívny skutkový, či právny záver nebude pôsobiť súladne s poznatkom vyplývajúcim *prima facie* z konkrétneho jednotlivého dôkazu. Popísaný výsledný stav však nemožno hodnotiť ako porušenie základných práv účastníka konania len preto, že bol v konaní neúspešný.

Ak teda sťažovateľ zvyrazňoval tie závery znaleckého posudku, ktoré boli kritické voči výchovným dispozíciám matky maloletých detí, potom ústavný súd považuje za potrebné zdôrazniť konštatovanie okresného súdu, podľa ktorého *„cieľom tohto konania je zabezpečiť okamžitý návrat detí, ktoré boli neoprávnene premiestnené z krajiny svojho obvyklého pobytu“*, pričom *„návrat dieťaťa do členského štátu jeho obvyklého pobytu neznamená nevyhnutne jeho návrat k opustenému rodičovi a jeho oddelenie od rodiča únoscu“*. V nadväznosti na to krajský súd zhodnotil, že sťažovateľ *„premiestnil maloleté deti do Slovenskej republiky. Premiestnením maloletých detí... bolo porušené právo starostlivosti o dieťa, ktoré majú rodičia spoločne v štáte, v ktorom maloleté deti mali svoj*

obvyklý pobyt bezprostredne pred premiestnením. Za tohto stavu sú splnené podmienky Dohovoru, že premiestnenie je potrebné považovať za protiprávne.“.

Navyše, nemožno v súvislosti so sťažovateľovou kritikou matky maloletých detí opomenúť tretí a štvrtý výrok prvostupňového uznesenia okresného súdu, ktoré boli potvrdené uznesením krajského súdu a ktoré svojím obsahom nastoľujú výrazný prvok proporcionality v nezosúladiateľných záujmoch sťažovateľa (otca) a matky maloletých detí, pretože ukladajú povinnosť matke zabezpečiť ubytovanie sťažovateľovi i deťom mimo jej bydliska, ako aj zdržať sa odobratia maloletých detí otcovi do rozhodnutia príslušného súdu v konaní o úpravu práv a povinností k deťom. Vykonanie uznesenia tvoriaceho výstup sťažnosťou namietaného postupu krajského súdu preto nie je spôsobilé bez ďalšieho otvoriť cestu prípadnému negatívne výchovnému vplyvu matky na maloleté deti.

4. Pokiaľ ide o ďalšiu námietku sťažovateľa, a síce že napadnutým uznesením nebol zohľadnený najlepší záujem maloletých sťažovateľiek, ktorý musí byť podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa maloletých detí, ústavný súd dôvodnosť tejto námietky nezistil. Krajský súd v napadnutom uznesení zrozumiteľne vyložil cieľ aplikovaných ustanovení Dohovoru o občianskoprávných aspektoch medzinárodných únosov detí, ako aj čl. 11 nariadenia Rady (ES) č. 2201/2003 z 27. novembra 2003 o súdnej právomoci a uznávaní a výkone rozsudkov v manželských veciach a vo veciach rodičovských práv a povinností, ktorým sa zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 1347/2000, a to že najlepším záujmom dieťaťa je v prípade neoprávneného premiestnenia dieťaťa do inej krajiny vždy jeho návrat do krajiny obvyklého pobytu. V okolnostiach prípadu teda nemožno považovať napadnuté uznesenie za arbitrárne. Opätovne tu ústavný súd zdôrazňuje, že o arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 382/06). Nesúhlas sťažovateľa s obsahom uznesenia krajského súdu, ako aj s postupom krajského súdu v tomto konaní nie je dôkazom o jeho neústavnosti a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť právny názor všeobecného súdu svojím vlastným. Obsahom základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a

práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru nie je právo na rozhodnutie v súlade s právnym názorom účastníka súdneho konania, resp. právo na úspech v konaní (II. ÚS 218/02, I. ÚS 3/97).

5. O zjavne neopodstatnený návrh ide vtedy, ak ústavný súd pri jeho predbežnom prerokovaní nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98).

Podľa názoru ústavného súdu krajský súd dospel k svojim záverom logickým a ústavne konformným výkladom relevantnej právnej úpravy nepopierajúcim jej účel a zmysel. Pri predbežnom prerokovaní nezistil ústavný súd žiadne skutočnosti signalizujúce možnosť zistenia porušenia základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu zaručeného čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. čl. 6 ods. 1 dohovoru. Sťažovateľom formulované argumenty formulované v bodoch 2 až 4 nenaznačujú ústavno-právne relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom krajského súdu (a najmä jeho rozhodnutím) a základným právom na rovnosť účastníkov v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy a základným právom na prerokovanie vecí v prítomnosti účastníkov a na vyjadrenie sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. V tomto kontexte ústavný súd nezistil závažné porušenia procesno-právnych predpisov, ktoré by mohli dosahovať ústavnú relevanciu, a vzhľadom na uvedené okolnosti dospel k záveru o zjavnej neopodstatnenosti sťažnosti v časti namietaného porušenia základných práv zaručených čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 6 ods. 1 dohovoru.

K namietanému porušeniu práva zaručeného čl. 3 ods. 1 a 2 Dohovoru o právach dieťaťa postupom krajského súdu v konaní sp. zn. 8 CoP 406/2014

Podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa záujem dieťaťa musí byť prvoradým hľadiskom pri akejkoľvek činnosti týkajúcej sa detí, nech už uskutočňovanej verejnými alebo súkromnými zariadeniami sociálnej starostlivosti, súdmi, správnymi alebo zákonodarnými orgánmi.

Podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa štáty, ktoré sú zmluvnou stranou Dohovoru, sa zaväzujú zabezpečiť dieťaťu takú ochranu a starostlivosť, aká je nevyhnutná

pre jeho blaho, pričom berú ohľad na práva a povinnosti jeho rodičov, zákonných zástupcov alebo iných jednotlivcov právne za neho zodpovedných, a robia pre to všetky potrebné zákonodarné a správne opatrenia.

V petite sťažnosti, ktorý je pre ústavný súd záväzný (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde), sťažovateľ navrhuje vysloviť, že bolo porušené „Právo sťažovateľa na zohľadnenie záujmu dieťaťa pri činnosti súdu podľa čl. 3 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa...“ a „Právo sťažovateľa na ochranu a starostlivosť nevyhnutnú pre blaho dieťaťa podľa čl. 3 ods. 2 Dohovoru o právach dieťaťa“. Sťažovateľ teda nenavrhuje ústavnému súdu vysloviť porušenie práv maloletých detí, ale svojich práv.

Z dikcie oboch citovaných ustanovení Dohovoru o právach dieťaťa (ako aj zo samotného názvu tejto medzinárodnej zmluvy) vyplýva, že ich cieľom je ochrana práv detí. Tomu zodpovedá aj explicitná konštrukcia jednotlivých ustanovení priznávajúcich čiastkové práva dieťaťu, ktorým sa podľa čl. 1 Dohovoru o právach dieťaťa rozumie každá ľudská bytosť mladšia ako osemnásť rokov, pokiaľ podľa právneho poriadku, ktorý sa na dieťa vzťahuje, nie je plnoletosť dosiahnutá skôr. V posudzovanom prípade by sa tak ústavno-súdnej ochrany mohli domáhať maloleté deti – ■■■■■ a ■■■■■, ktoré však ako navrhovatelia (sťažovatelia) označení nie sú.

Z doterajšej rozhodovacej činnosti ústavného súdu vyplýva, že domáhať sa ochrany základných práv na ústavnom súde môže fyzická osoba alebo právnická osoba jedine v záujme ochrany svojich základných práv (napr. II. ÚS 32/06, II. ÚS 80/06). Tým, že sťažovateľ do petitu svojej sťažnosti pojal aj práva garantované Dohovorom o právach dieťaťa, domáha sa ochrany práv niekoho iného, nie svojich práv. Preto v tejto časti je sťažnosť podaná zjavne neoprávnenou osobou.

K namietanému porušeniu práva zaručeného čl. 2 ods. 2 ústavy a práva zaručeného čl. 8 ods. 1 dohovoru postupom krajského súdu v konaní sp. zn. 8 CoP 406/2014

Podľa čl. 2 ods. 2 ústavy štátne orgány môžu konať iba na základe ústavy, v jej medziach a v rozsahu a spôsobom, ktorý ustanoví zákon.

Sťažovateľ v sťažnosti namietal aj porušenie čl. 2 ods. 2 ústavy, ktoré tvorí súčasť základných princípov ústavy a vzhľadom na to nemôže plniť poslanie priamo aplikovateľného ustanovenia v individuálnych konaniach (I. ÚS 176/07) o porušení základných práv a slobôd uvedených v druhej hlave ústavy (m. m. II. ÚS 821/00, I. ÚS 485/2010). V tejto časti je preto sťažnosť ako zjavne neopodstatnená.

Podľa čl. 8 ods. 1 dohovoru každý má právo na rešpektovanie svojho súkromného a rodinného života, obydli a korešpondencie.

Všeobecný súd zásadne nemôže byť sekundárnym porušovateľom základných práv a práv hmotného charakteru, ak toto porušenie nevyplýva z toho, že všeobecný súd súčasne porušil ústavno-procesné princípy vyplývajúce z čl. 46 až čl. 48 ústavy. V opačnom prípade by ústavný súd bol opravnou inštanciou voči všeobecným súdom, a nie súdnym orgánom ochrany ústavnosti podľa čl. 124 ústavy v spojení s čl. 127 ods. 1 ústavy. Ústavný súd by takým postupom nahradzoval skutkové a právne závery v rozhodnutiach všeobecných súdov, ale bez toho, aby vykonal dokazovanie, ktoré je základným predpokladom na to, aby sa vytvoril skutkový základ rozhodnutí všeobecných súdov a jeho subsumpcia pod príslušné právne normy (obdobne napr. II. ÚS 71/07, III. ÚS 26/08).

Keďže ústavný súd sťažnosť v časti pre namietané porušenie základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru označeným postupom krajského súdu odmietol z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti, odmietnutie ďalšej časti sťažnosti, ktorou sťažovateľ namietal porušenie práva hmotnej povahy zaručeného čl. 8 ods. 1 dohovoru, bolo už len nevyhnutným dôsledkom vyplývajúcim zo vzájomného vzťahu medzi právami hmotno-právneho charakteru a ústavno-procesnými princípmi z perspektívy ich možného porušenia.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku stratilo rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v danej veci (aj o návrhu na dočasné opatrenie) opodstatnenie, preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. apríla 2015